

NYIRI KÖZLÖNY.

Társadalmi és ismeretterjesztő hetilap.

<p>Szerkesztői iroda hova a lap szellemi részét tárgyszó küldemények intézendők : nagy-kállói-utca 1009 sz. a.</p>	<p>Megjelenik minden vasárnap. Előfizetési árak: helyben házhöz hordva vagy postai szétküldéssel : Égész évre . . . . . 4 frt. Fél évre . . . . . 2 * Évnyelvenként . . . . . 1 *</p>	<p>Hirdetések díja : Minden 5 hasábos petit-sor vagy ennek terfoglalatja egyszeri hirdetésért 5 kr., többszöri hirdetésért 4 kr. minden beiktatásnál. — Bélyegdíj minden ígatásért külön 30 ujkr. Nyitlatterben minden háromhasábos garmoud-sor 20 ujkr.</p>
--	--	---

A felnőttek oktatása.

A felszínen lebegő napi kérdések közt, kétségkívül igen fontos helyet foglal el a felnőttek oktatása is, melynek helyes, tapintatos és sikeres megoldásától, közmívelődési tekintetben igen sok függ.

Szabolcsmegyében, Tokaji Nagy Lajos ker. tanfelügyelő ur az, aki, fel fogva magasztos hivatását, ez idén is sietett megtenni a lépéseket a felnőttek oktatása érdekében.

A tisztelt tanfelügyelő ur által, e kérdés megoldása körül kifejtett buzgalom mindenestire elismerésre kötelezhet minden, a népnevelés ügyét szívén hordozó állampolgárt.

A közoktatási miniszterium szent kötelességet teljesített, midőn eme tanfelügyelői fölterjesztést elfogadván, a felnőttek oktatására vállalkozó egyének díjazását, a mult évi kedvezmények mellett, engedélyezte.

Nyiregyháza város képviselleti testülete, a legszebb bizonyítványt állította ki ugy nagylelkűsége, mint a népnevelés iránti nemese érdeklődése mellett azon határozatában, melyszerint az állam által utalványozott tiszteletdíj, ugyanannyival kész pótolni.

Szeretjük hínni, hogy Nyiregyháza város képviselleti testületét más községek is követni fogják ama szép tétre, melyet ez mult heti határozata által elfoglalt.

Tagadhatatlan, hogy a felnőttek oktatása körüli eme buzgalom, nem maradhat egészen gyümölcs, és siker nélkül; habár a kívánt eredményt így ahogy az szervezve van, soha sem fogja biztosítani.

Kétségkívül akadnak tanítók, akik vállalkozni fognak a felnőttek oktatására.

De kérdés, lesznek-e tanoncok? Jelenkezlik-e anyai tanulni vágyó ifju, vagy

férfit, hogy az illető tanító érdemesnek találja idejét és erejét arra szentelni?

Én kétem. A tavalyi meddő eredmény legalább e föltevéssem mellett bizonyít.

A tanfelügyelői felhívás kellő melegséggel figyelmezteti a községi elüljáróságot, a tanító testületet s az értelmiséget, hogy vegyék szívökre a felnőttek oktatását s kövessenek el mindent, hogy az ismeretek, a felvilágosodás és műveltség forrásából minél több felnőtt részesüljön. Arról azonban, hogy az oktatást igénylik, ha nem is kényszerítés, legalább más, részükre bizonyos előnyt, vagy kedvezményt biztosító intézkedés által mintegy akarva-nemakarva bevonattassanak a tanulási vágy körébe, nem gondoskodik sem a tanfelügyelői felhívás, sem a közoktatási miniszteri intézkedés.

Mindaddig pedig, míg a felnőtt ifjúságnál fel nem költetik a tanulási vágy, kellő sikert nem fog aratni semmi hasonló intézkedés.

Hogy a felnőttek oktatása, e szép időves elmélet a gyakorlati terep érvényesíthetőség, okvetlen gyakorlati módokról és eszközökről kell gondoskodni a népnevelés ügyének vezetésére hivatott testületeknek.

De óvatossá kell lenni az eszközök megválasztásánál s kerülni a kényszerítést, mely ismét nem vezetne célhoz.

Igyekszik kell a nép önméretére, erkölcsi és vallási érzületére hatni, s ha csak lehet, az állam megrövidítése nélkül még anyagi haszonnal kecségetető kedvezményben is részesíteni.

Ne feledjük, hogy nálunk az elemi iskolák s a tanulók száma igen szegényes állapotban van. Legalábbis 5000-re, 6000-re még azon községek száma, melyekben egyáltalában nincs semminemű iskola. Az összes

végig nézett a jelenlévőkön és nyugalommal egész lényében, s fonkolt illétséggel szemében mondá:

— Mégis csak boldog az az anya, aki több fiat adhat a hazának!

— A tiszteletes ur is így beszél. — ekképen szóval meg egy nő, — azért nincs a faluban egyetlenegy ép férfi sem, s ha szükség lesz rajok, elmennek a gyöngébbek is Ugy-e ténsasszony?

— El, ha szükség lesz re — az — én — Pistám is.

III.

A népfőlkelés.

— Itt az orosz! Átjött már a határon! Hangzott mindenfél.

A homokfalvi nők összejöttek Renkényiné asszony házában, mindnyájan hallgatagok, leverték valának.

— Mit mondanak a hírlapok, s mit beszél a tiszteletes ur? — Ily kérdést intéz Kata Renkényiné asszonyhoz. — Ugy-e ténsasszony volt ma reggel itt a tiszteletes ur?

— Volt kedves Katám — válaszolá amaz busan.

— S mit beszélt? — kérdezé egy más nő.

— Azt, hogy még minden megmenthető, ha öszszetart a magyar. Nem is lehet az, hogy az én három derek fiam, csak egy, minden haszon nélkül vesztett volna el. Kelmetek tudják legjobban, mennyit áldoztam fiam neveltetésére, s mint iparkodtam hogy azok rendes embereké váljanak; mily türelmem vettem a két idősbnek a halálát, és az — én ked — Ves Jemőmet is, ki lasszeg alatt elesett, kit, mint társai megrák, utolsó perczig sem hagyá el a jó kedv. Hogy sulyos betegsébe estem emekuntána, nem esuda; de lellem ekkor sem csüggedett. Az isten akaratja volt ez így, s tén azért történt, hogy kelmetek példát vegyenek rólam, s hogy öszszetartva az egész falu, nem csak a vidékek, de az egész országnak példaképen és hasznára

magyar korona területén lakó 15.509,455 léleknek, csak 14.694 elemi iskolája van; míg a 18.476,500 lelket számláló Poroszország 24,763 elemi tanodával rendelkezik. A magyar honi elemi tanulók száma 974,415-re megy; Poroszországban pedig 2.959,587 gyermek nyer oktatást. A magyarországi tanköteles gyermekekből csak 75% jár tényleg iskolába, a 25% pedig minden oktatás nélkül lézeng. A szoros értelemben vett Magyarországon, az eltilt fegyenczek között, a sem olvasni, sem írni nem tudók még mindig 59% -al, az ujonczok közt pedig az írni tudók még mindig csak 22% -kal szerepelnek.

Ime e néhány statisztikai adat, maga is meggyőzhet mindenkit arról, hogy nálunk az elemi oktatás, a népnevelés mily gyarló labon áll, és hogy mily sok azon felnőttek száma, kiknek oktatásáról az államnak valóban komolyan gondoskodnia kell.

Az illető oktatást igénylő felnőttek önkéntes ajánlkozása s ingyen oktatása, még nem elég a kitűzött nagy cél eléréséhez. Hanem, mint fentebb mondám, oly módokról és eszközökről kell gondoskodni az államnak, melyek ama nagy célzt biztosítsák.

Mondja ki például, az államhatalom, hogy az oly katonaköteles ifju, aki olvasni, írni és számolni tud, egy vagy két évvel kevesebb ideig katonáskodik; illetőleg a tartaléki szolgálattól engedtessek el egy vagy két év.

Meg vagyok győződve, hogy ily rendszer mellett a felnőtt, de az iskolát nélkülözött katonaköteles ifjak, seregesen rohannának az oktatásokra s az iskolakötelezettek vetelkedve járnak le tanköteles éveiket.

És bekövetkeznek az idő, amidőn a magyar hadseregben nem találkoznék egyén, aki írni és olvasni nem tudna.

szolgáljon. Ne féljenek hát kelmetek, mert hisz az igazság s az isten pártoló keze mellettünk van.

A nők meghatottan s öszszetett kezekkel állottak körülte.

— Én hiszem, — folytatja melyn az előbbi — hogy a mieink kiverik őket az országból.

— Ki, ugy-e hogy ki? — Szóval meg egy hang.

— Igen ám, kivernek; de amint mondják száz-ezerszer anyai az orosz, mint a magyar.

— Az sem baj, — vitá közbe Renkényiné asszony — hánszor történt, hogy néhány magyar buszár, száz ellenel is mert szembeszállani és hánszor győzött is.

— Most is fog győzni, — mondá Éva. — Meghagyatam én az uramnak, hogy csak mint győztes jöjjen haza; máskülönbén át nem merje lépni házam küszöbét; mert én nem beszélke vele soha ez életben.

— Nem jó az ur istent kiserítete hozni, — iuti őt Renkényiné asszony.

— Eh no ténsasszony, szeretem én az uramat, jól is éltünk együtt; de hát... bizony nekem gyáva férfi nem kell!

— Ugy-ugy Jól beszél Éva. Szólanak többen egyszerre — Hadd verekedjenek ok az ellenséggel a csatákban, mi meg védjük gazdálkodásunkat ide haza.

— De hátha az orosz megkerül őket; s mi észre sem vesszük csak mikor már itt lesz?

— Hát mit? Szembeszállunk vele, lesz népfelkélés, s menni fog eléje a falu apraja és véne.

— Ah! Nézzék csak kelmetek: — riad föl egy asszony — mi ez? A tiszteletes ur zászló alatt megyen!

Renkényiné asszony fölránt az ablak egyik szárnyát és kitekintett az utcára.

— Ez a népfelkélés jeladása, — mondá az asszonyokhoz fordulva, kik lecsüggesztett fővel, gondtelt homlokokkal siettek az utcára.

TÁR C Z A.

Honleány és anya.

(Vége.)

— Férjem halála tehát kétszeresen fáj; mert hisz fiam halálát enyhíti az az öntudat, hogy nem hiában veszték el Visszaváltották a magyar dioséget, mely Kassa alatt fölött kapott a nemzetörök megfutamodása által. Keresztur és Tarczal helyrehozta azt, amit Kassa vétett. Schlik odább szorítottat vidékünk körül, s az én két fiam volt ebben segélyére Klapkának.

— Az anyám is. — Veté oda büszkén Kata.

— Az is jó Kata, az is — válaszolá Renkényiné asszony, ölelben nyugtatva kezét, melabus mosolylyal s könyözöz szemekkel átpillantva Katára.

— Csak hogy az anyém. hála a jószág teremtőnek életben maradt meg — szóval meg ismét Kata.

— Megmaradt, meg Kata — válaszolá az előbbi.

— De meddig? Lehet-e tudni egy anyának, kinek fia a táborban van, nem azon percében, melyben ő róla megemlékszik, repül-e feléje a halált hozó golyó?

— Repüljön az, de ő ne hátráljon — mormogá fogain át Éva.

Kata bosszus pillantást lövelt reá. Mondván :
— No, no. Hisz honvéd már; hát hogy is hátrálna. Tudom a fiamra gondolsz.

— Mindnyájokra kik ott vannak — mondá Éva fejét hátra vetve.

Renkényiné asszony keserűen mosolygott, leborult az előtte levő tépeshalmazra, keble hullámozott és tagjai reszekedtek.

A szobában mély csend állott be, a jelenlévők fölhangyva a munkával, imádkozni látszóttak.

Renkényiné asszony fölemel fájdalommal arcát,

Folyóhó 7-ikén délután egzenzen várattal vendégek kezdtek Nyiregyháza utcáin letelepedni. Lenge fogataikról csak felve szállongtak le, mintha sejtették volna a szomorú sorsot, mely az utcáik saráiban rájuk várakozott. Alig érintkeztek harmatig lábáik a földel, azonnal eltűntek; csak a nyomukon támadt víz jelölte létezésüket. E várattal új vendégek azon lágy helyre érkeztek, melyek a múlt kedden fikat és házátöket oly gyorsan elejték és ugyancsak oly gyorsan fel is olvadtak. De bármily hamar eltűntek is a hóhelyek; komolyan figyelmeztettek bennünket, hogy күszöbön a tél, melynek elkerülése csak időkerés.

† **Rakovszky Sámuel** volt 1844-iki honvéd-eredes, a szabolcsmezei honvéd-egylet elnöke, folyó hó 11-én Gávan jobb létre zenderült. Erdeméit kiemelniünk szükségeltet, mert azt nemcsak a megye közönsége, de az egész haza ismeri. A szabolcsmezei honvéd-egylet méltán ölthet gyászot, e nem várt nagy veszteség fölött. Emlékezte hosszú és áldott; siri álma csöndes legyen!

** **A helybeli dalárda** által rendezendő bál, mint múlt számbunkban jeleztük volt, folyó hó 18-án csakugyan meg fog tartatni a nagyvendéglő teremében. A meghívók számküldése már meg is kezdetett. E bálhoz három nemes cél van köve. Az első az, hogy az ott megjelenő közönség a tánczban szórakozást és kedvelést találjon, a második, hogy a szünetet betöltő összhangzatos énekek a szíveknek és lelkeknek szellemi életet nyújtsanak; s a harmadik, hogy a nyilvánlanló pártolás kedvet és ösztönt adjon a dalárda szorgalmas tagjainak az öntökélyesítés és haladás felé irányozandó törekvéshez.

○ **Az országos tébolydákba** felveendő egyének részére kiállítandó szegénységi bizonyítványok iránt, közelebb egy helygimnáziumi körrendelet jelent meg, melyben figyelmeztetnek a községek és hatóságok, hogy az ily természetű bizonyítványok kiállításánál óvatossá legyenek. „Mintán a vagyonlatok után felmerülő adó-állási díjak megfizetésére, — mondja a rendelet, — első sorban az illetőknek fizetési-képes rokonait illeti, a községek rendezéséről szóló 1871 évi XVIII. t. cz. 121. §-a pedig rendel, hogy amennyiben a jótékony intézetek segélye s egyesek könyöradamánya, a község gondnokain tartozik mindazon községi szegények ellátásáról, akik magukat községül nélkül fenntartani nem képesek. Az állam segélyt csak akkor vehetik igénybe a községek, ha sem a községi lakosok, sem a törvényhatóság nem képesek eljátni szegényeikre.“ E törvény szerént a szegény betegek elmekeirosok sat. tartási költségeit, az állam csakis azon esetben viselendő, ha magánuk arról meggyőződést szerzett, hogy sem az illető család és rokonok, sem a község, sem pedig a törvényhatóság nem képesek fedezni a tartási költségeket. Felhivatnak azért a községek és törvényhatóságok, hogy a szegénységi bizonyítvány körül lelkiismeretes és szigorúan járjanak el, s szegénységi bizonyítványt csakis a valóban vagyonlatoknak és keresetképtelenségnek állításnak ki analiniskább, mert ha valamely állottnak, vagy érte fizetni köteles rokonnak vagyonlatansága és keresetképtelensége bebizonyít is, az állott és tartási költsége csak a legutóbbi esetben az államra, legnagyobb részben magára az állott községre fognak hárulni.

** **A most épülő nyiregyháza-ungvári vasútnak Demecser** községben leend egyik nagyobb állomása, — minél fogva az ottani közbirtokosság, mint regále-tulajdonos, egy nagyobb szerű új vendéglőt szándékozik építtetni, mely a forgalomnak megfelelő kényelmet biztosítson az utazók számára. A regále-jog berbeadásáról az érdekelteknek bővebb felvilágosítást nyújt mai számunk hirdetései rovata.

Üzleti értesítés.

A gabonaneműk árának esökkenése óta a helyi forgalom, valamint a későbbi szállásra szóló vételek is, jobbra jelentékelének, s az ez irányban nyilvánuló vételek hiánya mintegy kifolyása a külföldnek a gabonakereskedést illeto hangulatának. Mert a vidékről a heti vásárookra behozott termelvényeknek nagyobb vagy kisebb mennyisége kevés befolyással van a helybeli kereskedelem élelénkösére, vagy nagyobb forgalom előidésére. Bármenyit hozzanak is be, mindig el kel az, s azoknak árait nem annyira az eladó állapítja meg, mint az ez időszerinti külföldi viszonyok és hangulat. És itt mutatkozik a helybeli gabonacsarnokban összetömörült gabonakereskedők ül-vois működése, s ezért kapja a természetes a természet-nyenyért járó értéket a külföldi árákhoz viszonyítva. Egyedül a gabonacsarnokban rejő morális tekintélyt vizsgálva ki városunk részére az egy előnyös összekötést a külföldi piaczelet Mint már két hét óta jelezük, a gabonaneműk iránti hangulat a külföldi vásárokon folyvást lanyhul, s az esos és sáros idők dacára a szerdai és e mai heti vásárainra megtelehő mennyiségben beszállított gabona csökkenő áronok kelt. Szilárd irányzat leginkább a szesz, bab, kukorica mellett vehető észre. A súlyos baba azonban szivesen vett czikket képez. A terményesárniak árak hő vetkezőleg állittattak össze a mai napról Rozs (piaczi ár) 3.40—3.45; (korszedési ár) 3.45—3.50; 81—82 $\frac{1}{2}$ 3.50—3.55; 82—82 $\frac{1}{2}$ 3.55—3.60; 89 $\frac{1}{2}$ 3.40—3.50; 89 $\frac{1}{2}$ 6.00; 66—72 $\frac{1}{2}$ 2.25—2.30; zab 1.60; tengeri 3.50—3.60; köles 80 $\frac{1}{2}$ 2.50—2.60; bab (tisza fehér) 4.00—4.50; 5.00—5.25 $\frac{1}{2}$; káposztarepce 6.75—7.00; 75 $\frac{1}{2}$ 7.00—7.15; lenmag 75 $\frac{1}{2}$ 5.75; kendermag 60 $\frac{1}{2}$ 2.75; napraforgó 100 $\frac{1}{2}$ 25.—26.; szesz 25—24—24 $\frac{1}{2}$.

Bergstein L.

Forgalmi kimutatás

a nyiregyházi takarékpénztár 1871 okt. havi forgalmának kimutatása.

Bevétel.

1871. szept. 30-ról áthozott készpénz	13642.46
6% betét	39654.35
Befizetett kölcsön	1020.00
" elölég	480.00
" válto	139440.00
" zálogkölcson	398.00
Kölcson után bevett kamat	105.60
Elölég	304.38
Leszámlolás	4586.41
Zálogkölcson	20.24
Betét könyvecske díj	1.44
Késedelmi kamat	64.51
Nyomatvány	227.50
Házber	31.00
Alaptöke	4320.00
Kezelés díj	2.60
Északkeleti vasut	3298.93
Jutalek az északkeleti vasuttol	83.76
Földhitelintézet	175.50
Összeg	207859.68

Kiadás.

6% visszatérített betét	31460.89
" folyó kamat	2568.23
Kiadott előlegezésekre	1690.00
" váltokra	156095.00
" zálogkölcsonre	302.00
Tisztítkezések	274.98
Vegyes költségek	234.91
Visszatérített kamat	1.93
Északkeleti vasut	251.76
Maradvány	14979.98
Összeg	207859.68

Kovács László
könyvevető.

— **Érték- és váltó-árfolyam** a bécsi cs. kir. nyilvános tozsdén nov 11-én, 1871. 5% metalliques 27.45. 5% metalliques május és nov. esó kamattal 27.45. 5% nemzeti kölcson 67.35. 1860 ki államkölcson 99.30. Bankrészvények 796. Hitelrészvények 303.60. London 116.70. Ezüst 116.75. Cs. kir. arany 5.61. Napoleon'dor 9.34.

Felelős szerkesztő: K. Kmthy István.

HIRDETÉSEK.

Árlejtési hirdetmény.

Acsád községben, b. Vécsey József Szabolcsmezei főispán úr által községi iskola helyiségül adományozott emeletes épületnek két szerelt tanterem, s az iskola jávára jövedelmező bolt, s gyógtári helyiség, s ezekhez és tanító lakásokul számított hét szoba, három konyha, három kamara, s megfelelő pince helyiség átalakítása, s mellék épületek építése, — melyek költség előirányzata a község által ingyen kiszolgáltatandó kézi és igás napzámokon kívül — muszáklag 7534 ft 79 krban van megállapítva; — f. 1871. november 27-ik napján d. e. 10 óraker Acsádon a község házánál, nyilvános árlejtés utján építési vállalkozónak kiadandó levén; — felhivatnak a jelzett építési átalakításra vállalkozni kívánók, hogy a kitűzött helyen s határidőben az árlejtésre megjelenni el ne mulasszák.

Bánat pénzü 750 ft leend letendő. — Az árlejtési feltételeket, s az árlejtési alapul szolgáló tervezet s költség előirányzatot N.-Kállóban a tanfelügyelői irodában; — magokat az árlejtési feltételeket Acsádon a község házánál — minden vállalkozni kívánó megtekintheti; s az átalakított épületet Acsádon megszemlélheti N.-Kállóban, 1871. okt. 25-én. (106) 3—3

Hajdukerület s Szabolcsmegeye
tanfelügyelője.

Eladó birtok.

Nyiregyháza felőlányira a Sima pusztán ponyvás nevű koresma szomszédjában 117,998 □ öl területű, legjobb minőségű birtok 1000 □ ölenként, 150 ftróként minden percben megvehető, és által vehető, ugyan ezen területből 28,929 □ öl 42 öl széllességben, külön is megvehető. Ugyancsak Nyiregyháza közelében 3 órányira az Igrizec nevű tagban, két darab kaszáló, egyik 15,780 □ öl, másik 49,963 □ öl minden órány megvehető, és által vehető, a venni szándékozők, bővebb felvilágosítást szereshetnek Szuszics N. mérnök úrnál Nyiregyházán.

(108) 3—3

Szentimrey Kálmán.

Eladó (113) 0—2

ZONGORA.

Egy jókarban levő zongora a legjutányosabb áron eladó. Bővebb felvilágosítást nyujt Czupra Endre ur.

Egy gazdatiszt (110) 3—3

a ki ezen a pályán már több év óta működik, beszél magyar, német és töl nyelven, — ez év végével jelenlegi állomását mással olajtván felváltam, bármely nagyobb uradalomnál alkalmazást keres.

Értekezhetni szóval vagy levélben K. J. betűk alatt a kótaji postánál.

Kiadó lakás. (115) 3—1

A helybeli Ipar és kereskedelmi bank igazgatóságától nyert megbízás folytán köz-tudomásra kívánja alulirt juttatni, hogy a bank tulajdonától képező szarvas-utcazi 117-ik számú „Gerhard-főle“ lakház utczára néző osztálya, minden órában bérebe vehető. — A föltételek iránt értekezhetni alulirotnál.

Krasznay Gábor
az ipar és kereskedelmi bank egyik igazgatója.

Házladási hirdetmény.

Nyiregyháza városában a N.-Kállói utczában 1058-ik szám alatt fekvő több szobából álló (115) 2—1

Lakház és udvar

f. 1870-ik évi novemberhó 22-ikén délelőtti 10 óraker, a helyszínen nyilvános árverés utján szabad kéz-ből el fog adatni. — A venni szándékozők $\frac{1}{10}$ -től bánatpénzzel ellátva ezennel meghívattak.

Az árverési föltételek a városi albíró urnál megtekinthetők.

Regále-haszonbérlet. (93) 3—1

Demecser községében f. évi decz. 5-ikének reggeli óráin a kir. kisebb haszonvétél egy belső mint a külső koresmaházak, állások — hozzátartozandó 45 hold szántó s kaszáló földekkel a község házánál kellő bánatpénz letétele mellett árverés utján ki fognak adatni.

Valódi amerikai

PETROLEUM

fontja 20 kr. Nagyban 25—100 fontig 18 kr. — Hordószámra fontja

17 kron kapható Tokaji-utczán özv.

Somogyiné házában (114) 0—1

Gruber Sámuelnél.